

СЕРІЯ «ГОРИЗОНТИ ФАНТАСТИКИ»

Станіслав Лем

ІЗ ЗОРЯНИХ
ЩОДЕННИКІВ
ІЙОНА ТИХОГО

Серію «Горизонти фантастики»
засновано 2011 року

Stanislaw Lem
Z dzienników gwiazdowych Ijona Tichego
© Barbara Lem and Tomasz Lem, 2016

«Із зоряних щоденників Ійона Тихого» —
один із беззаперечних шедеврів С. Лема, визнаного
майстра наукової фантастики. У цьому циклі
є все те, за що поціновувачі такого виду літератури
люблять Лема: іскрометний гумор, і дивоглядні ідеї,
і тонка іронія, і подиву гідна мудрість.
Такої ж любові читача заслуговує і заголовний
герой — зоряний капітан і невтомний
дослідник космосу Ійон Тихий, який знай мандрує
собі світами. І що з того, що ті світи зазвичай
холодні й чужі?! Зате там не відають про нудьгу
і не дають собі спокою. А це вже немало.

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора перекладу чи видавця.*

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34а,
м. Тернопіль, 46002, тел./факс (0352)52-06-07; 52-19-66; 52-05-48
office@bohdan-books.com   www.bohdan-books.com
Збут: (0352) 43-00-46, (067) 3504817
Книга поштою: тел.: (0352) 51-11-41, (067) 3501870,
mail@bohdan-books.com
тел.: (044) 296-89-56; (095) 808-32-79, nk-bogdan@ukr.net

ПЕРЕДМОВА

Пропонуючи увазі читача вибрані уривки із «Зоряних щоденників Йона Тихого», видавець не має наміру марнувати фарбу на змалювання чеснот цього мандрівника, ім'я якого добре знане в обох частинах Чумацького Шляху. Славетний зорепроходець, капітан далекого галактичного плавання, мисливець за метеоритами і кометами, невтомний дослідник і першовідкривач вісімдесяти тисяч і трьох світів, почесний доктор університетів Великого й Малого Воза, член Товариства Опіки над Малими Планетами й багатьох інших товариств, кавалер орденів Галактики й туманностей, Йон Тихий постане перед читачем цих «Щоденників» настільки безстрашним, що його можна буде порівняти з такими відомими мужами старовини, як Карл-Фрідріх-Ієронім Мюнхгаузен, Павло Маслобойніков, Лемюель Гуллівер або метр Алкофрібас¹.

---

¹ За винятком Павла Маслобойнікова — найімовірніше, вигаданої особи, всі інші є реальними особами або літературними персонажами: Карл-Фрідріх-Ієронім, барон фон Мюнхгаузен (Karl Friedrich Hieronymus Freiherr von Münchhausen, 1720–1797) — німецький барон, нащадок давнього нижньосаксонського роду Мюнхгаузенів, історична особа і літературний персонаж; Лемюель Гуллівер (Lemuel Gulliver) — головний герой тетралогії ірландського письменника-сатирика Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера», від імені якого ведеться оповідь; Алкофрібас — псевдонім, використаний французьким письменником Ф. Рабле під час видання перших двох книг роману «Гаргантюа і Пантагрюель» (1532, 1534), він є анаграмою імені François Rabelais.

Звід «Щоденників», що налічує вісімдесят сім томів ін-кварто, з додатками (зоряний словник та ящик зі зразками), а також картами всіх подорожей перебуває наразі на обробці у групи вчених астрогогорів та планетників і, з огляду на величезний обсяг необхідної роботи, вийде нескоро. Вважаючи, що приховувати великі відкриття Йона Тихого від найширших кіл читачів було б злочином, видавець вибрав зі «Щоденників» невеличкі уривки й публікує їх в необробленому вигляді, без посилянь і приміток, коментарів і словника космічних висловів.

У підготовці «Щоденників» до друку мені не допомагав ніхто; тих, хто заважав, я не перераховую, оскільки це зайняло б надто багато місця.

*АСТРАЛ СТЕРНУ ТАРАНТОґА,
Професор космічної зоології
Фомальгаутського університету
Фомальгаут, дня 18. VI. Космічної Пульсації*

ВСТУП

Це видання творів Ійона Тихого, не будучи повним або критично вивіреном, порівняно з попереднім, — крок уперед. Його вдалося доповнити текстами двох раніше не відомих подорожей — восьмої та двадцять восьмої¹. Ця остання подорож уміщує нові деталі біографії Тихого і його предків, цікаві не лише для історика, а й для фізика, оскільки з них випливає залежність (про яку я давно здогадувався) ступеня родинних зв'язків від швидкості².

Щодо восьмої подорожі, то група тихопсихологістів, перед тим як віддати цей том до друку, вивчила всі факти, які відбувалися у снах І. Тихого³. У праці доктора Гопфштосера допитливий читач знайде порівняльну бібліографію предмета, де розкривається вплив снів інших знаменитостей, як-от Ісаака Ньютона і сімейства Борджа⁴, на марення у сні Тихого і навпаки.

Разом з тим до цього тому не увійшла двадцять шоста подорож, яка зрештою виявилася апокрифом. Це довела група співробітників нашого інституту за допомогою електронного порівняльного аналізу текстів⁵. Варто, напевно, додати, що особисто я давно вже вважав так звану «Подорож двадцять шосту» апокрифом

---

¹ Е. М. Сянко. Лівий ящик письмового стола І. Тихого — манускрипт його неопуб. робіт; том XVI серії «Тихіана», с. 1193 і наст.

² O. J. Burberrys. Kinship as velocity function in family travels; том XVII серії «Тихіана», с. 232 і наст.

³ Dr. S. Hopfstosser. Das epistemologisch Unbestrittbar in einem Traume von Ijon Tichy; серія «Тихіана», том VI, с. 67 і наст.

⁴ Іспанський дворянський рід із Араґони, який подарував католицькому світові двох римських пап і два десятки кардиналів і водночас став синонімом розбещеності та підступності.

⁵ Е. М. Сянко, А. У. Хлебек, В. У. Каламарайдисова. Аналіз лінійно-вісничних бета-спектрів І. Тихого; том XVIII серії «Тихіана».

з огляду на численні неточності в тексті, зокрема це стосується тих місць, де йдеться про одологів (а не про «одоленгів», як зазначалося в тексті), а також про Меопсеру, муціохів і медлітів (Phlegmus Invariabilis Hopfstosseri).

Останнім часом у розмовах про «Щоденники» з'являються думки, що ставлять під сумнів авторство Тихого. Преса інформувала, нібито Тихий користувався чиеюсь допомогою, а, можливо, й не існував зовсім, а його твори створювались якимось пристроєм, так званим «Лемом». Згідно з найрадикальнішими версіями, «Лем» навіть був людиною. Проте усім відомо, що кожен, хто хоч трохи обізнаний з історією космоплавання, знає, що ЛЕМ — це абревіатура, створена зі слів LUNAR EXCURSION MODULE, що в перекладі означає місячний екскурсійний модуль, побудований у США в рамках проекту «Аполло» (перше висаджування на Місяць). Йон Тихий не потребує захисту ні як автор, ні як мандрівник. А втім, користуючись нагодою, хочу спростувати безглузді чутки. Скажу, що ЛЕМ, щоправда, був оснащений невеликим мозочком (електронним), але пристрій цей використовувався з доволі обмеженою навігаційною метою і не зміг би написати жодної розумної фрази. Про жоден інший ЛЕМ більше не йшлося. Про нього не згадують як каталоги великих електронних машин (див., наприклад, Нортонікс, Нью Йорк, 1966–1969), так і «Велика космічна енциклопедія» (Лондон, 1979). Тому не варті серйозних учених домисли не мають заважати клопіткій роботі тихологів, від яких вимагається ще чимало зусиль, щоб довести до кінця багаторічну працю з видання «OPERA OMNIA»¹ І. Тихого.

*Професор А. С. Тарантола
Кафедра порівняльної астрозоології Фомальгаут-
ського університету за Редакційну комісію
«Повного зібрання творів» І. Тихого,
а також за Вчену Раду Тихологічного інституту
і Колектив редакції квартильника «Тихіана»*

---

¹ «Повне зібрання творів» (лат.).

ПОДОРОЖ СЬОМА

Коли в понеділок, другого квітня, я пролітав повз Бетельгейзе¹, метеор розміром не більшим за квасолину пробив мою броню, пошкодив регулятор тяги та кермо, через що ракета втратила здатність до маневрування. Я надягнув скафандр, вийшов у відкритий космос і спробував відремонтувати обладнання, але зрозумів, що для того, щоб перевернути резервне кермо, яке я передбачливо захопив із собою, мені потрібна допомога ще однієї людини. Конструктори так нерозсудливо спроектували ракету, що один повинен був притримувати ключем голівку гвинта, поки інший затигував би гайку. Спочатку я не зауважив цього й кілька годин витратив на те, щоб один ключ тримати ногою, поки рукою я мав закручувати гайку з іншого боку. Але минув час обіду, а мої зусилля й досі не дали результатів. І коли одного разу мені майже вдалося, ключ вискочив з пальців ноги і пірнув у космічну безодню. Отже, я не тільки нічого не відремонтував, а й втратив цінний інструмент і лише безсило споглядав, як на тлі зірок він стає усе меншим.

За якийсь час ключ повернувся, рухаючись по витягнутій, як еліпс, орбіті, але, хоч і став супутником ракети, він не наближався до неї на таку відстань, щоб я міг до нього дотягнутися. Тож я повернувся до ракети і, поїдаючи скромний обід, роздумував, у який спосіб вилізти з цієї халепи. Корабель тимчасом рухався

---

¹ Бетельгейзе (α Оріона, α Ori) — червоний надгігант, одна із найяскравіших зірок сузір'я Оріона.

прямо, набираючи швидкість, бо клятий метеор зіпсував мені ще й регулятор тяги. На моєму шляху не траплялося жодних небесних тіл, але ця сліпа подорож не могла тривати вічно. Якийсь час я опановував свій гнів, але коли після обіду взявся за миття посуду, подумав, що та розігріта купка атомів зіпсувала мені найліпшу порцію яловичої підливки, яку я залишив собі на неділю. На мить я втратив рівновагу і розбив частину сервізу — правду кажучи, це принесло мені певне полегшення, хоча й не виглядало надто розсудливим. Крім того, викинута з борту яловичина замість того, щоб полетіти далі, не хотіла залишати корабель і кружляла навколо нього, як другий штучний супутник, призводячи до регулярних (з інтервалом в одинадцять хвилин і чотири секунди) короткотривалих затемнень сонця. Щоб заспокоїти нерви, я до самого вечора займався підрахунками функції її руху і пертурбацій, спричинених крутінням ключа. У мене вийшло, що перші шість мільйонів років яловичина випереджатиме ключ, обходячи корабель по колу, а потім його пережене. Врешті-решт, стомлений підрахунками, я влігся спати. Посеред ночі мені здалося, що хтось торкається мого плеча. Розплющивши очі, я побачив над собою чоловіка, обличчя якого було напрочуд знайомим, хоча я й гадки не мав, хто це міг бути.

— Вставай, — сказав він, — і бери ключ. Ідемо нагору, прикрутимо гайку на кермі...

— По-перше, ми не знайомі, щоб Ви мені «тикали», — почав я, — а по-друге, я точно знаю, що Вас тут бути не може. Уже другий рік я в ракеті сам, бо лечу до сузір'я Тельця. Тому Ви є лише моєю примарою зі сну.

Однак він продовжував мене трясти, повторюючи, щоб я ішов за ним лагодити кермо.

— Ідіотизм, — промовив я, починаючи гніватися, тому що не хотів прокидатися і добре знав, як важко

потім заснути після такого різкого пробудження. — Я нікуди не піду, бо це безглуздо. Гайка, закручена уві сні, не змінить реальної ситуації. Не дратуйте мене, прошу негайно розвіятися чи піти в будь-який інший спосіб, бо я можу прокинутися.

— Але ти зовсім не спиш! Даю тобі слово честі! — заволав упертий привид. — Ти не впізнаєш мене? То придивися!

Говорячи це, він торкнувся рукою двох бородавок на лівій щоці, величезних, як суніці. Я інстинктивно торкнувся обличчя, бо власне на тому ж місці я теж маю дві такі самі бородавки. Тієї миті я зрозумів, чому мій привид зі сну когось мені нагадував: він був подібний на мене самого як дві краплі води.

— Дай мені спокій! — зарепетував я, заплющуючи очі й турбуючись про непорушність сну. — Якщо ти — це я, то я не повинен звертатися до тебе на «Ви», але водночас це слугує доказом того, що тебе не існує!

Після цих слів я повернувся на інший бік і прикрився ковдрою аж до самої потилиці. Я чув, як він говорив щось про ідіотизм, а коли я ніяк не реагував, то закричав:

— Ти пошкодуєш про це, недоумку! І запізно зрозумієш, що це зовсім не сон!..

Утім, я навіть не поворухнувся. Коли вранці я розплющив очі, мені одразу згадалася ця незвична нічна пригода. Я всівся на ліжку і подумав про те, які жорстокі витівки влаштовує людині власний розум: не маючи ні брата, ні сестри, у час термінової необхідності, уві сні я ніби роздвоївся, щоб вирішити свою проблему.

Після сніданку я помітив, що за ніч ракета прискорилася ще більше, і забрався до бортової бібліотеки з надією відшукати в підручниках вирішення моєї фатальної проблеми, однак не знайшов нічого корисного. Тож я розклав на столі мапу зоряного

неба й у блиску недалекої Бетельгейзе, яку час від час затуляла яловичина, що продовжувала кружляти навколо ракети, я став шукати поблизу осередок якоїсь космічної цивілізації, від якої можна було б очікувати допомоги. Але це виявилася цілковита зоряна пустеля, яку оминали всі кораблі, вважаючи винятково небезпечною ділянкою, бо в ній розташувалися грізні й таємничі гравітаційні вихори в кількості ста сорока семи штук, існування яких намагалися пояснити шість астрофізичних теорій, і кожна на свій лад.

Космонавтський календар застерігав від них, з огляду на незворотні наслідки релятивістських ефектів, які могли затягувати у вихор, особливо за умови високої швидкості самого корабля.

Та я був безпорадним. Я вирахував, що біля першого з вихорів я опинюся вже близько одинадцятої, тож поспішив приготувати сніданок, щоб не натрапити на небезпеку натщесерце. Тільки-но я витер останню мисочку, як ракету почало кидати в різні сторони, незакріплені предмети градом посипалися зі стіни на стіну. Так-сяк я дістався крісла і пристебнувся, корабель трясло все сильніше, коли в іншому кінці каюти я помітив блідо-рожевий туман, що клубочився між мийкою і плитою, набуваючи форми, подібної до людини в фартушку, яка виливала сирий омлет на пательню. Постать поглянула на мене зацікавленим поглядом дослідника, зовсім не дивуючись моїй присутності, після чого розвіялася і зникла. Я потер очі. Звісно, я був тут сам, тож цей образ мені лишалося просто приписати миттєвому запамороченню.

Продовжуючи сидіти в кріслі, а точніше стрибати разом з ним каютою, я раптом зрозумів, що це була не галюцинація. Коли товстелезний том «Загальної теорії

відносності»¹ пролітав повз мене, я спробував ухопити його — це вдалося мені лише з четвертої спроби. У таких умовах погортати книгу не здавалося можливим — жахливі сили метляли кораблем так, що він вихилявся, мов п'яний, — але врешті-решт мені вдалося віднайти потрібний розділ. Там йшлося про феномен так званої часової петлі, тобто загинання напрямку, в якому плине час, під дією надсильних гравітаційних полів. Подекуди це явище може досягати розвороту траєкторії часу і так званого подвоєння дійсності. Вихор, який я пройшов щойно, не належав до найсильніших. Я знав, що якби мені вдалося хоч трохи розвернути корабель в бік полюса галактики, я би перетнув так званий *Vortex Gravitatiosus Pinckenbachii*, в якому багаторазово спостерігали випадки подвоєння, ба навіть потроєння дійсності.

Кермо було абсолютно нерухомим, але я подався до камери з двигунами і так довго чаклував над механізмами, аж поки не примусив-таки ракету зробити невеличке відхилення в бік полюса галактики. Ця операція тривала кілька годин, але її результат перевершив усі мої сподівання. Корабель потрапив у центр вихору близько опівночі, гуркочучи й стогнучи всіма своїми з'єднаннями так, що я злякався за цілісність моєї ракети, але вона вийшла зі скрутного становища неушкодженою. Коли її знову захопила в свої обійми мертва космічна тиша, я вийшов із камери з двигунами і побачив самого себе сплячим у ліжку. Я зразу зрозумів, що це я з попередньої доби, тобто з ночі понеділка. Не замислюючись над філософською сто-

---

¹ «Загальна теорія відносності» (нім. Allgemeine Relativitätstheorie) — геометрична теорія гравітації, що розвивала спеціальну теорію відносності, опублікована видатним німецьким фізиком Альбертом Айнштайном у 1915-1916 рр.

роною цього дещо незвичайного випадку, я негайно шарпнув себе сплячого за плече і закричав, що треба негайно вставати, бо ж я не знав, як довго його понеділкове існування триватиме в моєму вівторковому, а отже, потрібно було якомога швидше вийти назовні і відремонтувати кермо.

Але той сплюх розплющив лише одне око і сказав, що не бажає, аби його чіпали, що я — лише примара. Втрачаючи терпіння, я знову трусив його, марно намагаючись силою витягнути із ліжка. Але він не піддавався, повторюючи, що я йому лише снюся. Я почав лаятися, але він логічно пояснив, що нікуди не піде, бо гайки, закручені уві сні, не триматимуть реальне кермо. Даремно я давав йому слово честі, що він помиляється, даремно благав і проклинав його поперемінно, навіть продемонстровані бородавки не переконали його в рації моїх слів. Він відвернувся від мене й захропів.

Я всівся у крісло, аби тверезо обміркувати ситуацію, яка склалася. Врешті-решт я пережив її вже двічі. Вперше — як понеділковий, який спав, а вдруге — як вівторковий, який будив. Я з понеділка не вірив у явище дуплікації, але я з вівторка вже про нього знав. Це була звичайнісінька часова петля. Що ж іще можна зробити, щоб відремонтувати кермо? Оскільки я понеділковий продовжував спати і мені пам'яталося, що проспав тоді до самого ранку, я усвідомив марність усіх наступних намагань розбудити його. Карта показувала ще багато великих гравітаційних вихорів, тож я міг розраховувати на ще одне подвоєння дійсності протягом кількох наступних днів. Я хотів навіть написати собі листа й пришпилити його до подушки, щоб я понеділковий, прокинувшись, міг наочно переконатися в тому, що цей сон був реальністю.

Однак щойно я з пером сів за стіл, як у двигунах щось заскрипіло. Я побіг туди й до ранку поливав

розігріту атомну суміш водою, поки я понеділковий смачно спав, облизуючись уві сні, що страшенно мене розлютило. Голодний і втомлений, не зімкнувши очей навіть на хвилину, я взявся готувати сніданок — я саме закінчував витирати тарілки, коли ракета потрапила в наступний гравітаційний вихор. Я бачив себе понеділкового, який, прив'язавшись до крісла, ошелешено дивився на мене, тоді як я вівторковий смажив омлет. Потім від чергового стрибка я втратив рівновагу, у мене потемніло в очах і я впав. Коли я отямився на підлозі в оточенні порцелянових уламків, то помітив біля самого обличчя ноги людини, що стояла наді мною.

— Вставай, — сказав він, піднімаючи мене, — ти не забився?

— Ні, — сказав я, спираючись руками на підлогу, бо в мене паморочилося в голові. — А ти з якого дня тижня?

— Із середи, — відповів він. — Ідемо хутко, полагодимо кермо, бо шкода часу.

— А де той понеділковий?

— Його вже нема, тобто це ти є ним.

— Але як це я?

— Ну, отак! Бо в ніч з понеділка на вівторок понеділковий стає вівторковим і так далі.

— Не розумію.

— Нічого страшного — це ти ще не звик. Але ходімо, бо час спливає.

— Чекай, — мовив я, не рушивши з підлоги. — Сьогодні вівторок. Якщо ти — середовий і до цієї хвилини середи кермо досі не відремонтоване, нам не вдасться його зараз полагодити, інакше ти в середу не вимагав би, щоб я у вівторок його з тобою полагодив. Тоді, може, не варто ризикувати й виходити назовні?

— Ти марिश! — закричав він. — Чоловіче, я із середи, а ти з вівторка! А що стосується ракети, то при-

пускаю, що вона плямиста, так би мовити: місцями в ній вівторок, місцями — середа, де-не-де, може, є ще й трохи четверга! Просто час перемішався в переходах через вихори, але нас це не цікавить, якщо ми вдвох і маємо врешті шанс полагодити кермо!

— Ні, ти не маєш рації! — відповів я. — Якщо в середу, в якій ти вже живеш, переживши цілий вівторок, тобто якщо в середу — повторюю — кермо не полагоджено, значить, так було й у вівторок, бо зараз вівторок! А коли б ми мали його за хвилину полагодити, то для тебе ця хвилинка була б уже в минулому і тобі не треба було б нічого робити! А тому...

— Ти впертий як віслюк! — пробурчав він. — Ще шкодуватимеш про свою дурість! І єдиним моїм задоволенням буде те, що ти так само гніватимешся на свою впертість завтра — коли сам доживеш до середи!!!

— Чекай, — аж вигукнув я, — це означає, що в середу я, будучи тобою, так само переконуватиму себе вівторкового, як оце ти цієї миті? Тільки все буде навпаки: я буду тобою, а ти — мною? Все зрозуміло! Це і є петля часу! Чекай, іду, зараз іду, я вже зрозумів...

Однак ще до того як я встиг підвестися, ми потрапили в новий вихор і страшна хвиля гравітації прибила нас до стелі.

Жахливі стрибки і струси не стихали цілу ніч з вівторка на середу. Коли все вже заспокоїлося, том «Загальної теорії відносності», що літав каютою, так ударив мене по голові, що я знепритомнів. Коли розплющив очі, то побачив уламки посуду і людину, котра лежала серед них. Я зірвався на рівні ноги і, піднімаючи його, закричав:

— Вставай! Ти не забився?

— Ні, — сказав він, ледь розплющуючи очі. — А ти з якого дня тижня?

— Із середи, — відповів я. — Ідемо хутко, поладимо кермо, бо шкода часу.

— А де той понеділковий? — спитав він, сідаючи на підлогу.

У нього під оком розплився синець.

— Його вже нема, — відповів я, — тобто це ти є ним.

— Але як це я?

— Ну, отак! Бо в ніч з понеділка на вівторок понеділковий стає вівторковим і так далі.

— Не розумію.

— Нічого страшного — це ти ще не звик. Але ходімо, бо час спливає.

Говорячи це, я вже шукав потрібні інструменти.

— Чекай, — мовив він, не поворушивши й пальцем. — Сьогодні вівторок. Якщо ти — середовий і до цієї хвилини середі кермо не відремонтоване, нам не вдасться його зараз полагодити, інакше ти в середу не вимагав би, щоб я у вівторок його з тобою полагодив. Тоді, може, не варто ризикувати й виходити назовні?

— Ти мариш! — розгніваний, я кинувся до нього. — Чоловіче, я із середи, а ти з вівторка!

І так ми лаялися, помінявшись ролями, причому він і справді неабияк розлютив мене, бо досі не хотів іти ремонтувати зі мною кермо, хоч я марно називав його упертим віслюком! А коли врешті мені вдалося його переконати, ми потрапили в новий гравітаційний вихор. Мене пройняв холодний піт, бо на якусь мить я подумав, що ми будемо вічно колувати в цій петлі часу, але, на щастя, цього не трапилося. Коли тяжіння на хвилину послабилося, я знову був сам. Судячи з усього, наш вівторковий, який промайнув біля мийки, уже зник, став безповоротним минулим. Я кинувся до карти шукати наступний вихор, в який я міг би знову ввести ракету, щоб потрапити у петлю часу й у такий спосіб знайти собі помічника.

Коли я знайшов один такий, цілком відповідний, то, управляючи двигунами, скерував корабель до самого його епіцентру. Щоправда, конфігурація цього

вихору, якщо вірити мапі, була дещо незвичною — у нього було два центри, один поряд з іншим, але я був так відчайдушно налаштований, що взагалі не звернув уваги на цю аномалію.

Під час метушні в камері з двигунами я добряче забруднив руки і, прикинувши, що маю ще досить часу до входження у вихор, пішов їх вимити. Ванна була зачинена, а з неї долинали такі звуки, ніби хтось промивав горло.

— Хто там? — крикнув я, ошелешений.

— Я, — відповів голос з-за дверей.

— Який це знову я?

— Йон Тихий.

— З якого дня?

— З п'ятниці. Чого тобі?

— Я хотів помити руки... — відповів я машинально, водночас напружено розмірковуючи: був вечір середи, а він походив з п'ятниці, отже, гравітаційний вихор, в який мав увійти корабель, заокруглює час з п'ятниці до середи, але того, що тоді станеться всередині самого вихору, я ніяк не міг зрозуміти. Крім того, мене цікавило, куди зник четвер. Тимчасом п'ятничний досі не пускав мене до ванної, копирсаючись там, хоч я постійно барабанив у двері.

— Припини полоскати горло! — врешті заволав я, втративши залишки терпіння. — Чоловіче, кожна хвилина на вагу золота! Виходь негайно, хоч полагодимо кермо!

— Я не потрібен тобі для цього, — почувалася з-за дверей флегматична відповідь. — Десь там має бути четверговий, іди з ним...

— Який ще четверговий?! Це ж неможливо...

— Я краще знаю, що можливо, а що — ні, бо я з п'ятниці, а значить, я вже пережив як твою середу, так і його четвер...

У мене запаморочилася голова, коли я й справді почув шум у каюті — там стояв чоловік, витягаючи пакунок з інструментами.

— Ти четверговий? — закричав я, вбігаючи до каюти.

— Саме так, — кивнув він. — Допоможи мені...

— Нам вдасться полагодити кермо? — спитав я, коли ми разом витягнули з-під ліжка важку торбу з інструментами.

— Не знаю... але в четвер його не було полагоджено. Спитай п'ятничного...

І справді, це якось не спало мені на думку! Я швидко добіг до дверей ванної.

— Гей там! П'ятничний, чи кермо вже полагоджено?

— У п'ятницю — ні, — відповів він.

— Чому ні?

— Тому що! — мовив він, відчинивши двері.

Голова в нього була перемотана рушником, а до лоба він притискав пласкою стороною лезо ножа, намагаючись спинити ріст гупі. Четверговий, який уже підійшов з інструментами, став біля мене, спокійно й уважно роздивляючись травмованого, який вільною рукою поставив на полицку пляшку з розчином свинцю — це її булькотіння я сприйняв за полоскання горла.

— Що це тебе так? — запитав я зі співчуттям.

— Не що, а хто, — мовив він. — Недільний.

— Недільний? Але чому? Не може бути! — закричав я.

— Це довга історія...

— Байдуже! Побігли назовні, може, встигнемо, — потягнув мене четверговий.

— Але ж за мить ракета потрапить у вихор, — повідомив я. — Струс може викинути нас в космос, де ми й загинемо!

— Не кажи дурниць! — похитав головою четверговий. — Якщо п'ятничний живий, то нічого з нами не трапиться. Сьогодні ж лише четвер!

— Середа, — заперечив я.

— Яка різниця?! У будь-якому разі в п'ятницю я житиму, і ти теж.

— Але нам тільки здається, що нас двоє, — зауважив я. — Насправді я один, тільки з різних днів тижня...

— Добре, добре, відкривай люк!

І раптом з'ясувалося, що в нас лише один скафандр. Ми не могли вдвох одночасно вийти з ракети — отже, план ремонту керма провалився.

— А чорт забирай! — гнівався я, стискаючи торбу з інструментами. — Треба було надягти скафандр й не знімати! Я про це не подумав, але ти, як четверговий, мав би про це пам'ятати!

— Скафандр у мене забрав п'ятничний, — відповів він.

— Коли? І чому?

— Ех... яке це має значення, — він знизав плечима й повернувся до каюти — п'ятничного в ній уже не було.

Я зазирнув до ванної, але там було порожньо.

— Де п'ятничний? — здивовано спитав я, повернувшись.

Четверговий методично розбивав ножем яйця і виливав їхній вміст на олію, що вже аж шкварчала.

— Певно, десь близько суботи, — флегматично відповів той, помішуючи яєшню.

— О, я перепрошую, але в середу ти вже з'їв своє і не маєш права їсти вдруге середову вечерю!

— Ці запаси такі ж твої, як і мої, — він підколупував краєчки смажених яєць ножем. — Я — це ти, а ти — це я, отже, все одно...

— Що за софістика! Припини лити стільки олії! Ти здурів? У мене немає запасів для стількох осіб!